

DR. O. NOREL, *Het Gebed in den Bijbel*. Baarn, Bosch en Keuning N.V., 232 bl.; prys f 4.90.

Hierdie kostelike geskrif is seker een van die aanbevelenswaardigste van die bekende serie „Bibliotheek van Boeken bij den Bijbel”, by afkorting die BBB-serie genoem, waarin Gereformeerde en Hervormde skrywers onder die redaksie van prof. J. H. Bavinck en prof. Edelkoort so broederlik saamwerk. Dis altyd min of meer teleurstellend as 'n uitgawe nêrens die jaar van sy verskyning vermeld; na ek meen is hierdie boek in 1947 verskene. Dr. Norel had reeds aan die Nederlandse en Nederlands lesende Christenheid 'n groot diens bewys deur sy fyne geskrif „*Gebeden*, vrij bewerkt naar de Zweedsche verzameling van Dr. D. Helander” in 1940 (3de druk 1946) by die Uitgewery W. ten Have N.V., Amsterdam verskene, 'n besonder keurig uitgegewe werkie, wat in veel Nederlandse gesinne 'n dankbaar gewaardeerde plek by die huisgodsdienst verkry het, waarin ge-

bede van bekende persone uit die geskiedenis van die Kerk en uit gebedeboeke van verskillende kerke bymekaar gebring is en van 'n bypassende Skrifgedeelte en Psalm, Gesang of lied voorsien is vir die gebruik van elke dag van die jaar.

Met hierdie tweede geskrif „Het Gebed in den Bijbel” het dr. Norel seker 'n nie minder groot diens bewys aan sy mede-christene tot watter kerkformasie hulle ook mag behoort. Want watter beter leerskool vir die gebed is daar as die Bybel? Dis egter nie alleen die besondere onderwerp van die geskrif wat dit so belangrik maak nie. Die manier waarop die onderwerp behandel is, is so eerbiedig, teer, vroom in die regte sin van die woord en tegelyk so nugter, helder en vry van soetlikheid of slegte methodisme dat daar 'n allesins weldadige invloed van uitgaan op die aandagtige leser. Treffende citate van kerkvaders, mystici, Hervormers en selfs moderne digters verlewendig op menige bladsy die rustig voortgaande uiteensetting, maar hulle dien alleen as illustrasie van die Bybelse gegewens.

In die eerste hoofstuk behandel dr. Norel in kort paragrawe 'n twaalfstal vrae wat met die gebed in die algemeen saamhang. Ek noem hiervan alleen die vrae of die gebed uit aspirasie van die siel of inspirasie vanuit 'n hoër werklikheid voortkom, of dit 'n alleenspraak of tweespraak is, of dit 'n hoër of laer vorm van die regte Godsvrug is, of dit effektief die loop van omstandighede kan verander dan wel met 'n geslote werklikheid te doen het, of dit alleen 'n behoefte is of as plig beskou moet word. Allerlei misvattings aangaande die gebed word hier op simpatieke wyse behandel en reggesit.

Die tweede hoofstuk behandel wat die Bybel ons oor die gebed leer. Allereers maak die skrywer duidelik dat by alle verskeidenheid van die gegewens van die Bybel in Ou en Nuwe Testament ons tog wel deeglik van 'n Bybelse getuienis oor die gebed kan spreek. Hy gaan dan na wat die Skrif leer oor die grond van die gebed, waarby ons eintlik by die barmhartigheid Gods soos op sy hoogste in die Kruis geopenbaar teregkom. Hy bespreek die gegewens van die Bybel oor gebedstye, -plekke en -houdinge, die gebed as gebod en gedurige lewenshouding; die welgevallige „onbeskaamde” gebed, die suiwerheid in die gebed teenoor die geveinsde en kwalik bidde; die gebed in die eensaamheid en die gemeenskaplike gebed; voorbede; gebedsverhoring; die gebed „in die Naam van Jesus” en die gebed tot Jesus.

Daarna in die IIIde en laaste hoofstuk word die verskillende gebede soos hulle in die Bybel voorkom nagegaan. Die Outestamentiese stof verdeel die skrywer in Gebede buite die Psalms en gebede in die Psalms, die Nieu-testamentiese in gebede van die Heiland en Gebede van andere. Die rykdom van gebede in die Bybel is waarlik treffend en die rustige besinning daarop aan die hand van die skrywer wel-

dadig. In die geselskap van die groot bidders word mens stil, menigmaal beskaamd, dikwels opgehef en getroos. Ek wys uit baie bladsye bv. op die ontleding van Jakob se gebed, Gen. 32:9 vv. soos op bl. 92 vv. gegee, van Jesaja 63:14 — 64:12 op bl. 123 vv.; op die uitnemende verklaring van die Bybelse voorstelling van die ken van God, bl. 176 v.; op die treffende karakterisering van die Fariseër as die mens wat horisontaal kyk en van die tollenaar as wat vertikaal leer sien het (bl. 200).

In die Slotwoord word op vrae aangaande die gebed in die Iste hoofstuk teruggegryp en die opvattinge van Heiler en Brunner teenoormekaar gestel. Voor die laaste s'n word gekies, maar met enige korreksie. Binne die kader van die sielslewe van die mens alleen is die gebed nie te verstaan nie; om dit enkel as gawe van God te beskou laat dit te veel as vreemde element bo die menselewe sweef. „Daar zijn twee bij betrokken, God en mens. De afstand tussen die twee kunnen wij ons niet groot genoeg denken; de gemeenschap tussen die twee kunnen wij ons niet innig genoeg denken” (bl. 227).

As ons by hierdie fynsinnige, edele geskrif enkele kritiese opmerkings maak, dan is dit geensins om aan sy waarde of aanbevelenswaardigheid afbreuk te doen nie. Dat Wichern die suile Jachin en Boaz as suile wat die tempel geskraag het, beskou is natuurlik onjuis maar kom nie op rekening van die skrywer nie (bl. 63). Dis wel jammer dat dr. Norel die Kroniekboeke heeltemal buite beskouing gelaat het, veral as dr. Van Selms gelyk het met sy karakterisering van die boeke as 'n geskiedenis en beskrywing van die regte aanbidding van God. Die koningspsalms soos Ps. 20 word miskien wel te direk as Messiaanse psalms verklaar (bl. 136 v.) en of in Ps. 31:20 met die weggelegde goed hemelse goedere in die hiernamaals bedoel word (bl. 138) is minstens onseker (die Afrikaanse vertaling met sy: „o Hoe groot is u goedheid wat U weggeleë het vir die wat U vrees” en veral wat daarop volg in daardie vers voorkom reeds hierdie misverstand). Om die Bybelse begrip „geregtigheid” met „trou” weer te gee (bl. 143) lyk my minder gewens (die Hebreeus het hiervoor sy eie woord *èmèt*), maar in die nadere verklaring van wat hy bedoel word die vertaling wel gekorrigeer. Die voorstelling van die „Heilige Gees” is in die Ou Testament wel seldsaam as mens alleen op hierdie bewoordinge let (bl. 144), maar elke konkordans kan ons leer dat van die Gees van God of van die Here en van Sy goeie Gees meermale sprake is. Die onderskeid tussen wraaklied en vloekpsalm (bl. 152) lyk nogal willekeurig gestel; oor die sgn. vloekpsalms kan heelwat gesê word wat tot regter begrip dien, soos die Psalmverklaring in Tekst en Uitleg bewys.

Oor die algemeen kan gevra word of dit nie wenslik sou gewees het om by die behandeling van die Psalms meer rekening te hou met

die verskillende soorte soos deur die Psalmondersoek van die laaste jare aan die lig gebring en bv. in die Inleiding van prof. Böhl op die Psalms so duidelik uiteengesit is. Die gevaar bestaan natuurlik dat 'n geskrif soos die van dr. Norel deur te veel sistematiek baie van sy bekoring sou verloor, maar andersins sou 'n weining meer sistematiese behandeling die ryk verskeidenheid van die gebede, gebedsmotiewe, -vorme en -omstandighede beter en oorsigteliker laat uitkom het. Dat daar by die behandeling van die Psalms 'n keuse gedoen moes word, beklemtoon die skrywer tereg uitdruklik (bl. 128). 'n Vertrouenslied van so groot innigheid as Ps. 131 en 'n aanbiddingspsalm soos Ps. 139 sou miskien in pleks van andere tog kon vermeld geword het. By die behandeling van die gebed as voorbede kan nou na die mooi studie van prof. P. A. H. de Boer in Outestamentische Studiën III, 1943, verwys word, en by die Onse Vader na die aantreklike werkie van D. Baarslag. By 'n tweede druk sou dit wenslik wees oop reëls te laat op bl. 172 tussen r. 15 en 16 v.b., bl. 189 tussen r. 8 en 7 vo., bl. 191 tussen r. 6 en 5 v.o. Op bl. 174 r. 6 v.o. moet „geheel” wees „gebed” en in voetnoot bl. 106 1 Kron., 1 Kon.

Die skrywer geliewe hierdie opmerkings as teken van waarde-raing vir sy waarlik stigtelike, d.i. in die geloof opbouende geskrif te beskou wat ten seerste in die belangstelling van al ons lesers aan-beveel word.